

INDHOLDSFORTEGNELSE

PROBLEMFORMULERING	2
1. KONFISKATIONSINSTITUTTET	2
1.1. KONFISKATION SOM STRAFFERETLIG RETSFØLGE	2
1.2. AFGRÆNSNING MELLEM KONFISKATION OG STRAF	3
1.3. KONFISKATIONENS SÆRPRÆG	4
1.4. RETSVIRKNINGER AF KONFISKATION	4
2. KONFISKATIONSFORMERNE	5
2.1.1. <i>Udbyttekonfiskation, jf. strl. § 75, stk. 1</i>	5
2.1.2. <i>Forbrydelsestypens betydning for adgangen til udbyttekonfiskation</i>	5
2.1.3. <i>Udbyttebegrebet</i>	6
2.2. GENSTANDSKONFISKATION, JF. STRL. § 75, STK. 2, NR. 1-3	6
2.2.1. <i>Genstandsbegrebet</i>	8
2.2.2. <i>Alternativ til genstandskonfiskation</i>	8
2.2.3. <i>Genstandskonfiskation af biler</i>	9
3. GENSTANDSKONFISKATION AF BILER EFTER FÆRDSELSLOVENS § 133 A	9
3.1. BAGGRUNDEN FOR INDFØRELSEN AF § 133 A I FÆRDSELSLOVEN	9
3.1.2. <i>Konfiskation af et køretøj, der ikke er anvendt ved lovovertrædelsen</i>	10
3.1.3. <i>Konfiskation af køretøj, der ejes af tredjemand</i>	11
3.1.3.1. <i>Domspraksis</i>	12
LITTERATURFORTEGNELSE	15

PROBLEMFORMULERING

Ved lov nr. 278 af 8. maj 1991 blev § 133 a indsat i færdselsloven. Formålet hermed var, at udvide brugen af konfiskation i forbindelse med specielt spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden. Adgangen til denne form for genstandskonfiskation havde før 1991 hjemmel i straffelovens § 75, stk. 2, nr. 1.

Formålet med første del af denne fremstilling er, at redegøre for straffelovens almindelige konfiskationsbestemmelser. En redegørelse heraf findes relevant, idet reguleringen af konfiskation er forbundet med megen kompleksitet. Fokus vil i denne forbindelse blive lagt på henholdsvis udbyttekonfiskation og genstandskonfiskation. Formålet hermed er, at illustrere de forskellige problemstillinger, der knytter sig til de forskellige konfiskationsformer. Dernæst skal der, i forlængelse af redegørelsen for genstandskonfiskation, redegøres for genstandskonfiskation af biler efter færdselslovens § 133 a. Dette munder ud i en redegørelse af to problemstillinger: Henholdsvis konfiskation af et køretøj, der ikke har været anvendt ved lovovertrædelsen og endelig konfiskation hos tredjemand. I tilknytning til sidstnævnte problemstilling er hovedformålet at besvare spørgsmålet om, hvilken betydning køretøjets ejerforhold har for adgangen til konfiskation.

1. KONFISKATIONSINSTITUTTET

Konfiskationsbegrebet defineres som en inddragelse til fordel for statskassen af genstande eller penge, som står i forbindelse med en strafbar handling, jf. strl. §§ 75-77 a og fl. § 133 a.¹

1.1. Konfiskation som strafferetlig retsfølge

Straffelovens §§ 75-77 a udgør straffelovens almindelige bestemmelser om konfiskation. Konfiskation indebærer, at den pligtige pålægges at aflevere penge og andre genstande eller formuegoder til statskassen.² En sådan sanktion bærer umiddelbart præg af en form for straf. Konfiskationsbestemmelserne er imidlertid placeret i straffelovens niende kapitel, der omhandler: ”Andre retsfølger af den strafbare handling”. Konfiskation henregnes endvidere til de strafferetlige sanktioner, der ikke i straffelovens almindelige forstand betegnes *straf*.³

¹ Bo von Eyben: Juridisk Ordbog, 13. udgave, 1. oplag, 2008, s. 218.

² Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 2: Sanktionerne, 3. udgave, 1. oplag, 2009, s. 123.

³ Vagn Greve m.fl.: Kommenteret straffelov – Almindelig del, 8. udgave, 2. oplag, 2005, s. 349.

1.2. Afgrænsning mellem konfiskation og straf

Det kan være svært at drage en grænse mellem konfiskation på den ene side og straf på den anden. I grænselandet mellem de to, er det specielt bøder der volder problemer. I modsætning til de andre retsfølger i straffelovens niende kapitel, er adgangen til konfiskation ikke begrænset til situationer, hvor specialpræventive hensyn begrundet sanktionen. Der er ved konfiskation også adgang til konfiskation i situationer, hvor pønalt prægede hensyn taler derfor. Det er i sådanne tilfælde at grænsen mellem konfiskation og bødestraf bliver flydende.⁴ En særlig væsentlig problemstilling knytter sig til de såkaldte *konfiskatoriske* bøder. Disse bøder ses typisk i forbindelse med lovovertrædelser, der har medført en stor fortjeneste for lovovertræderen. Den konfiskatoriske bøde, der træder i stedet for en egentlig konfiskation, udmåles i en størrelsesorden der antages at inddrage fortjenesten fra lovovertrædelser. En bøde er straffelovens mildeste form for straf. De forskellige former for bøder, herunder for eksempel dagbøder og sumbøder, indgår alle under samlebetegnelsen *formuestraf*. Hjemlen for bøder findes i straffelovens sjette kapitel, der vedrører *straffene*, nærmere betegnet i strl. §§ 50-55. Således hersker der ingen tvivl om at pålæggelse af en bøde, i straffelovens forstand, er pålæggelse af en *straf*. Det er netop dette faktum, der skaber problemer i forhold til de konfiskatoriske bøder. Det kan nemlig hævdes, at udmålingen af konfiskatoriske bøder sker efter regler om konfiskation og dermed ikke efter regler om straf.

Den konfiskatoriske bøde lader til at være et godt supplement til konfiskation i den situation, hvor det ikke er muligt at skabe et tilstrækkeligt bevismæssigt grundlag, for at fastslå lovovertræderens opnåede fortjeneste. Dog er der i praksis set eksempler på, at domstolene har undladt konfiskation selv i tilfælde, hvor beviset for den opnåede fortjeneste var tilstrækkeligt.⁵ I teorien har de konfiskatoriske bøder været udsat for megen kritik, men Højesteret synes ikke at dele holdning med kritikerne.⁶ En væsentlig pointe i denne diskussion, fremføres af Gorm Toftegaard Nielsen, der i øvrigt er enig i kritikken af de konfiskatoriske bøder: ”Det bør imidlertid ikke overses, at der er sagskategorier, hvor det ikke er muligt at føre bevis for fortjenestens størrelse, men hvor det er væsentligt, at bøden sættes så højt, at den inddrager en skønnet fortjeneste, selv om dette skøn er for løst til at danne grundlag for konfiskation”.⁷ Om end der ikke er enighed om de konfiskatoriske bøder, er der enighed om at en forbrydelse ikke må kunne betale sig.

⁴ Vagn Greve m.fl.: Kommenteret straffelov – Almindelig del, 8. udgave, 2. oplag, 2005, s. 348 f.

⁵ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 2: Sanktionerne, 3. udgave, 1. oplag, 2009, s. 68 f.

⁶ Se til eksempel U 1995.905 H, hvor Højesteret ophævede landsrettens konfiskation og i stedet stadfæstede byrettens anvendelse af tillægsbøde svarende til den opnåede eller tilsigtede vinding.

⁷ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 2: Sanktionerne, 3. udgave, 1. oplag, 2009, s. 69, l. 24-27.

1.3. Konfiskationens særpræg

Konfiskation og straf kan altså være svære at skille fra hinanden. Ved en nærmere undersøgelse af straffelovens konfiskationsbestemmelser, vil man imidlertid støde på særpræg, der begrundet konfiskationsbestemmelsernes placering i straffelovens niende kapitel. Her skal blot nævnes ét af de væsentligste særpræg, der vedrører hvilke konsekvenser det har at den konfiskationsansvarlige afgør ved døden.

Grundlæggende strafferetlige betragtninger tilsiger, at udelukkende den skyldige skal straffes for sin handling. På baggrund heraf er det i strl. § 97 b bestemt, at *strafferetlige retsfølger ikke kan fuldbyrdes efter den dømtes død*. Der er således ikke adgang til, at en bøde kan søges fyldestgjort i dødsboet, da det ville medføre at den afdødes arvinger ville blive straffet for dennes handlinger.⁸ Som udgangspunkt omfatter denne bestemmelse tillige konfiskationsansvar. I den foreliggende situation sker der imidlertid det, at to grundlæggende strafferetlige hensyn kolliderer. På den ene side ønsker samfundet kun at den skyldige skal straffes, men på den anden side er det stødende for den almindelige retsbevidsthed, hvis den afdødes arvinger opnår en vinding, i form af udbyttet, fra den afdødes strafbare handlinger. Koalitionen mellem disse hensyn skaber en væsentlig undtagelse til hovedreglen, hvorefter det førstnævnte hensyn må vige for det sidstnævnte. Denne undtagelse findes i strl. § 76, stk. 5, 2. pkt., hvorefter konfiskationsansvar efter strl. § 75, stk. 1 kan opretholdes også efter den, der er konfiskationsansvarlig er afgået ved døden. I tilfælde hvor der idømt udbyttekonfiskation og den dømte efterfølgende dør, kan retten efter strl. § 97 b, stk. 2, 1. og 2. pkt. opretholde konfiskationen.⁹ Dette særpræg er blot ét af flere, der er med til at definere konfiskation som en *anden retsfølge af den strafbare handling*.

1.4. Retsvirkninger af konfiskation

Den grundlæggende retsvirkning af konfiskation er, at der sker en inddragelse til fordel for statskassen. I forbindelse med konfiskation efter strl. § 75, stk. 1 og stk. 2 overgår ejendomsretten ved konfiskationsdommen til staten. For så vidt angår værdikonfiskation stiftes ved dommen, som det ses ved bødedomme, en fordring for statskassen mod domfældte. For det tilfælde, at domfældte ikke erlægger bøden, er der ved bødedomme adgang til at lade en forvandlingsstraf træde i stedet for bødedommen, jf. strl. § 53. Denne adgang gør sig ikke gældende i forbindelse med konfiskation.

⁸ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 1: Ansvar, 3. udgave, 1. oplag, 2008, s. 285.

⁹ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 1: Ansvar, 3. udgave, 1. oplag, 2008, s. 285.

Såfremt fordringen ikke betales frivilligt, søges den inddrevet ved udlæg eller ved hjælp af andre tvangsfuldbyrdsesskridt, jf. RPL § 997, stk. 2.¹⁰

2. KONFISKATIONSFORMERNE

Grundlæggende er der tre konfiskationsformer: Udbyttekonfiskation, genstandskonfiskation og præventiv konfiskation. Ved udbyttekonfiskation (strl. § 75, stk. 1) og genstandskonfiskation (strl. § 75, stk. 2, nr. 1-3) skal der foreligge en strafbar handling. Ved præventiv konfiskation (strl. § 77 a), er der intet krav om en strafbar handling, da formålet med bestemmelsen er at forhindre at en strafbar handling overhovedet finder sted. I nærværende fremstilling er fokus lagt på udbyttekonfiskation og genstandskonfiskation, hvorfor en overordnet redegørelse for præventiv konfiskation er udeladt. I forbindelse med behandlingen af konfiskation af køretøj hos tredjemand, vil bestemmelsen og dennes hovedformål dog blive belyst.

2.1.1. Udbyttekonfiskation, jf. strl. § 75, stk. 1

I strl. § 75, stk. 1 er hjemlet en almindelig adgang til konfiskation af udbyttet fra en strafbar handling. Det væsentligste formål med udbyttekonfiskation, og med konfiskation generelt, er at forhindre at forbrydelser betaler sig. Hvis en butikstyv for eksempel får lov til at beholde de varer han har stjålet, kan det med rette siges at forbrydelsens har betalt sig. Det skyldes at butikstyven, i så fald, er i besiddelse af den økonomiske fordel (udbyttet: varerne), som er opnået ved forbrydelsen (butikstyveriet). For at forhindre at forbrydelsen betaler sig, må man tage udbyttet fra butikstyven. Derfor er det netop udbyttet, der i dette tilfælde, er genstand for konfiskation.¹¹

2.1.2. Forbrydelsestypens betydning for adgangen til udbyttekonfiskation

I flere tilfælde, det ovennævnte inklusiv, vil konfiskation dog slet ikke være relevant. Når butikstyven bliver taget i at stjæle varer konfiskeres varerne nemlig ikke. I stedet leveres varerne tilbage til rette ejer, som i dette tilfælde er butikken. Butikken har en ret til at få udleveret de stjalne varer fra butikstyven, der uretmæssigt besidder dem. Denne ret udledes af princippet om vindikation.¹² Denne form for *tilbagelevering* vil, som udgangspunkt finde sted i samtlige de sager, hvor politiet er bekendt med den rette ejers identitet. Tilbageleveringen sker i henhold til RPL § 807 c eller § 807 d,

¹⁰ Vagn Greve m.fl.: Kommenteret straffelov – Almindelig del, 8. udgave, 2. oplag, 2005, s. 351.

¹¹ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 2: Sanktionerne, 3. udgave, 1. oplag, 2009, s. 124.

¹² Vindikation: retten til at få udleveret en ting af den, der uretmæssigt sidder inde med den.

stk. 1.¹³ Såfremt politiet ikke kan finde frem til den rette ejer, vil den stjålne genstand betragtes som hittegods. Som følge heraf er det de genstande, som ingen har et retmæssigt krav på, der konfiskeres. Det er derfor hovedsageligt i forbindelse med *offerløse* forbrydelser at konfiskation er relevant. Et eksempel på en offerløs forbrydelse er narkotikahandel, der i øvrigt udgør det absolutte hovedområde for konfiskation i straffelovsregi.¹⁴

2.1.3. Udbyttebegrebet

Det er fastlagt at det er udbyttet, der er genstand for konfiskation efter strl. § 75, stk. 1. Det lader umiddelbart til at være enkelt at afgøre, hvorvidt en genstand er et udbytte fra en strafbar handling. I praksis volder denne identifikation imidlertid flere problemer. Det væsentligste problem er at fastlægge fortolkningen af det konfiskationsretlige udbyttebegreb. Fortolkningen er af ren juridisk karakter og skal søge at besvare tvivlsspørgsmål, der knytter sig til problemstillingen om, hvad der godtages som udbytte og hvad der ikke godtages. Det vil være naturligt at konsultere straffeloven i forsøget på at afklare tvivlen. Straffeloven indeholder dog ingen præcisering af udbyttebegrebet.¹⁵

I forarbejderne til straffelovens konfiskationsbestemmelser findes derimod en overordnet fortolkning. Af Straffelovrådets betænkning nr. 355/1964 om konfiskation¹⁶ fremgår følgende: ”Ved udtrykket *udbytte*, sigtes til det oprindelige udbytte, d.v.s. de genstande, herunder penge, der er indvundet umiddelbart ved det strafbare forhold”.¹⁷ Herved forstås, at der skal ske konfiskation af det udbytte, der er det direkte udbytte fra den strafbare handling. I praksis forholder det sig imidlertid således, at det sjældent er muligt at konfiskere det oprindelige udbytte. Det kan for eksempel skyldes, at det ikke er muligt at identificere det.¹⁸ Som alternativ til konfiskation af det oprindelige udbytte er der i strl. § 75, stk. 1, 2. pkt. derfor adgang til at konfiskere *et beløb, som skønnes at svare til det indvundne udbytte*. Begrundet i de problemer, der knytter sig til identificeringen af det oprindelige udbytte, vil der ofte ske konfiskation af et sådant beløb.

2.2. Genstandskonfiskation, jf. strl. § 75, stk. 2, nr. 1-3

I straffelovens § 75, stk. 2 er konfiskationsadgangen begrænset til tilfælde, hvor *særlige omstændigheder* taler derfor. Bestemmelsens stk. 2 adskiller sig således væsentligt fra stk. 1, idet der i stk. 1 er hjemlet en almindelig, ikke nærmere begrænset, adgang til konfiskation.¹⁹ De i stk. 2 nævnte

¹³ Vagn Greve m.fl.: Kommenteret straffelov – Almindelig del, 8. udgave, 2. oplag, 2005, s. 355.

¹⁴ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 2: Sanktionerne, 3. udgave, 1. oplag, 2009, s. 124.

¹⁵ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 2: Sanktionerne, 3. udgave, 1. oplag, 2009, s. 126.

¹⁶ I det følgende blot *konfiskationsbetænkningen*.

¹⁷ Straffelovrådets betænkning nr. 355/1964 om konfiskation, s. 23, n.

¹⁸ Straffelovrådets betænkning nr. 355/1964 om konfiskation, s. 23 f.

¹⁹ Vagn Greve m.fl.: Kommenteret straffelov – Almindelig del, 8. udgave, 2. oplag, 2005, s. 354.

særlige omstændigheder bærer primært præg af kriminalpræventive hensyn.²⁰ Konfiskation falder uden for strafbegrebet og er i stedet kategoriseret som en *anden retsfølge af den strafbare handling*. Anvendelsen af denne sanktionsform medfører visse betænkeligheder, der særligt knytter sig til genstandskonfiskation. Betænkelighederne er hovedsagligt begrundet i, at der i forbindelse med konfiskation er en risiko for, at strafferetlige principper ikke iagttages, da der ikke er tale om en egentlig straf. Af konfiskationsbetænkningen fremgår følgende: ”Vægten af disse betænkeligheder varierer såvel efter konfiskationsobjektets art som efter de konkrete omstændigheder. Generelt kan det siges, at betænkelighederne gør sig stærkest gældende med hensyn til konfiskation af redskaber, produkter og corpus delicti²¹ eller værdien af disse genstande i tilfælde, hvor denne konfiskation alene har det formål – typisk af hensyn til generalpræventionen – at gøre det strafferetlige ansvar mere føleligt”.²² Herved forstås, at der bør udvises særlig tilbageholdenhed i forbindelse med genstandskonfiskation af de i strl. § 75, stk. 2, nr. 1-3 nævnte konfiskationsobjekter.²³ Det fremgår endvidere af konfiskationsbetænkningen, at bestemmelsens ordlyd, med særligt henblik på sætningen i stk. 1: ”*særlige omstændigheder i øvrigt taler derfor*”, skal forhindre at genstandskonfiskation sker rutinemæssigt. Dog er der mulighed for, at konfiskation på visse retsområder bliver en regelmæssigt anvendt retsfølge.²⁴ I sidste instans er det op til domstolene at foretage en prøvelse af, hvorvidt en konfiskation tjener et væsentligt kriminalpolitisk formål.²⁵ Der er dog fire kategorier af tilfælde, i hvilke der som hovedregel bør ske konfiskation. Her skal blot nævnes ét af de fire.

I tilfælde, hvor det i særlig grad er stødende for den almindelige retsbevidsthed, at gerningsmanden beholder redskab eller produkt, vil der som hovedregel ske konfiskation.²⁶ Her må de betænkeligheder, der kan knytte sig til genstandskonfiskation vige for kriminalpolitiske hensyn. Som et praktisk eksempel herpå, kan nævnes det tilfælde, at en mand dræber sin kone med en brødkniv. I praksis vil politiet beslaglægge brødkniven med henblik på konfiskation. Det forhindrer imidlertid ikke gerningsmanden i at købe en ny brødkniv, hvormed han kan fortage en lignende handling. I dette tilfælde foranstaltes konfiskationen ikke af præventive grunde, men i stedet fordi *særlige omstændigheder taler for*, at der skal ske konfiskation. De særlige omstændigheder knytter sig til, at det ville være meget stødende for den almindelige retsbevidsthed, hvis gerningsmanden fik lov til at

²⁰ Vagn Greve m.fl.: Kommenteret straffelov – Almindelig del, 8. udgave, 2. oplag, 2005, s. 361.

²¹ Corpus Delicti: Betegnelse for de genstande, til hvilke en forbrydelse refererer sig, f.eks. den myrdedes lig.

²² Straffelovrådets betænkning nr. 355/1964 om konfiskation, s. 14, l. 64-74.

²³ Vagn Greve m.fl.: Kommenteret straffelov – Almindelig del, 8. udgave, 2. oplag, 2005, s. 361.

²⁴ Straffelovrådets betænkning nr. 355/1964 om konfiskation, s. 22.

²⁵ Straffelovrådets betænkning nr. 355/1964 om konfiskation, s. 22.

²⁶ Straffelovrådets betænkning nr. 355/1964 om konfiskation, s. 22, l. 30-46.

beholde den brødkniv han dræbte sin kone med. Begrundet i ovennævnte konfiskeres mordvåben altid.

2.2.1. Genstandsbegrebet

Efter strl. § 75, stk. 2, nr. 1-3 er der adgang til at konfiskere tre forskellige slags *genstande*:

For det første kan der konfiskeres genstande, der har været *brugt* eller *bestemt til at bruges* ved en strafbar handling, jf. nr. 1. For det andet kan der konfiskeres genstande, der er *frembragt* ved en strafbar handling, jf. nr. 2. For det tredje kan der konfiskeres genstande, med hensyn til hvilke der i øvrigt er begået en strafbar handling, jf. nr. 3.²⁷

Som eksempel på en genstand, der tilhører første kategori kan nævnes et mordvåben i form af for eksempel en brødkniv, som i eksemplet oven for. Som eksempel på en genstand fra den anden kategori, kan nævnes et falskt dokument (jf. strl. § 171 om dokumentfalsk).²⁸ De to førstnævnte kategorier giver ikke anledning til større problemer, men den tredje er derimod en anelse mere vanskelig. Det skyldes, at denne kategori ikke er nær så detaljeret beskrevet som de to andre.²⁹ Af konfiskationsbetænkningen fremgår det, at Straffelovrådet ikke fandt det muligt at præcisere affattelsen af bestemmelsen yderligere. Det fremgår ligeledes, at den tredje kategori sigter til genstande, der er omfattet af corpus delicti-begrebet. Herved forstås genstande, der er *objektet* for den strafbare handling. Det være sig for eksempel genstande, der har tilknytning til ulovlig indførsel, udførsel, erhvervelse, afhændelse eller besiddelse.³⁰ Formålet med at indføre denne tredje kategori i strl. § 75, stk. 2, nr. 3 var, at afhjælpe vanskeligheder vedrørende afgrænsningen over for corpus delicti, der tidligere udelukkende kunne konfiskeres, hvis der var hjemmel herfor i speciallovgivningen. Bestemmelsen skulle således omfatte corpus delicti og på den måde fjerne afgrænsningsproblematikken.

2.2.2. Alternativ til genstandskonfiskation

I strl. § 75, stk. 3 findes et alternativ til genstandskonfiskation efter stk. 2. Alternativet betegnes *værdikonfiskation* og kan anvendes i tilfælde hvor genstanden ikke længere er til stede, men også i tilfælde hvor genstanden endnu er i behold. I praksis sker der konfiskation af et beløb, der svarer til værdien af den genstand, der i ”normaltilfælde” efter strl. § 75, stk. 2, nr. 1-3, ville blive konfiskeret.

²⁷ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 2: Sanktionerne, 3. udgave, 1. oplag, 2009, s. 130.

²⁸ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 2: Sanktionerne, 3. udgave, 1. oplag, 2009, s. 130 f.

²⁹ Gorm Toftegaard Nielsen: Strafferet 2: Sanktionerne, 3. udgave, 1. oplag, 2009, s. 131.

³⁰ Straffelovrådets betænkning nr. 355/1964 om konfiskation, s. 27.

2.2.3. Genstandskonfiskation af biler

En vigtig problemstilling, der knytter sig til genstandskonfiskation, er konfiskation af biler. Problemstillingen kan illustreres ved et praktisk eksempel: En bilist kører 65 km/t på en strækning, hvor fartbegrænsningen er 60 km/t. En overtrædelse af en fartbegrænsning, er en overtrædelse af færdselsloven og det kan dermed hævdes at bilen har været brugt til en strafbar handling, hvorfor den skal konfiskeres efter strl. § 75, stk. 2, nr. 1. Der er imidlertid flere væsentlige nuancer i denne problemstilling. Det fremgår af bestemmelsen, at *præventive hensyn* eller *særlige omstændigheder* skal begrunde en genstandskonfiskation. I eksemplet er lovovertrædelsen for ringe til at begrunde konfiskation efter de to ovennævnte kriterier. Indtil 1991 udgjorde strl. § 75, stk. 2, nr. 1 hjemmel for at konfiskere biler, der havde været anvendt til spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden. Denne hjemmel findes nu i fl. § 133 a.³¹

3. GENSTANDSKONFISKATION AF BILER EFTER FÆRDSSELSLOVENS § 133 a

Færdselslovens bestemmelse om konfiskation findes i § 133 a. I denne bestemmelses stk. 1 findes hjemmelsgrundlaget for, at der ved *grove* overtrædelser af færdselsloven, kan ske konfiskation af det ved overtrædelsen anvendte køretøj, hvortil der kræves kørekort, hvis det må anses for påkrævet for at forebygge yderligere overtrædelser af færdselsloven. Hertil kommer, at der ligeledes kan ske konfiskation af et motordrevet køretøj, hvortil der kræves kørekort, der ejes af den person, der har foretaget overtrædelsen, selv om køretøjet ikke er anvendt ved overtrædelsen.

3.1. Baggrunden for indførelsen af § 133 a i færdselsloven

Færdselslovens § 133 a blev indført ved lov nr. 278 af 8. maj 1991. Principielt var der grundet strl. § 2³² allerede adgang til konfiskation, i de for bestemmelsen relevante tilfælde, efter straffelovens konfiskationsbestemmelser.³³ Imidlertid skete der i praksis kun undtagelsesvist konfiskation af motorkøretøjer, der havde været anvendt ved overtrædelse af færdselsloven.³⁴ Ønsket med indførelsen af bestemmelsen var, at ændre retspraksis således at adgangen til denne form for konfiskation blev udnyttet i videre omfang.³⁵ Af lovforslag nr. L 51 fremgår følgende: ”Efter Justitsministeriets opfattelse vil en udvidet anvendelse af konfiskation af motorkøretøjer have en *ikke ringe* generalpræventiv effekt, ikke blot gennem de mærkbare økonomiske følger, men i højere grad ved at sanktionen er

³¹ Niels Waage: Spritkørsel, 3. udgave, 2. oplag, 2002, s. 272.

³² Det følger af strl. § 2, at straffelovens kapitler 1-11, for så vidt andet ikke er bestemt, finder anvendelse på alle strafbare forhold. Dermed også på forhold inden for færdselsområdet.

³³ Vagn Greve: Færdselsstrafferet, 3. udgave, 2001, s. 287.

³⁴ Lovforslag nr. L 51: Forslag til ændring af færdselsloven, 17. januar 1991, s. 1194.

³⁵ Betænkning nr. 1448/2004 om sanktioner for spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden, s. 166 f.

direkte knyttet til den manglende mulighed for fortsat at benytte den genstand, som har været anvendt ved lovovertrædelsen”.³⁶ Hertil knytter sig altså blandt andet et hensyn til den almindelige retsbevidsthed. Det kan virke stødende, at den som gentagne gange har tilsidesat færdselslovgivningen og dermed trafiksikkerheden, kan beholde det køretøj, der har muliggjort forseelsen og som vil gøre det muligt at overtræde færdselslovgivningen på ny.³⁷ Konfiskationen, der er omfattet af de særlige foranstaltninger mod specielt spirituskørsel, tilsiger netop at forebygge sådanne yderligere overtrædelser af færdselsloven.

Bestemmelsen havde en rolig tilværelse de første 14 år, men siden 2005 er der sket flere ændringer. En detaljeret gennemgang af bestemmelsens udvikling findes ikke egnet til nærværende fremstilling, men overordnet kan det nævnes at bestemmelsen i sin nuværende form er mere omfattende end den var i 1991. Samtidig er adgangen til konfiskation, via stramninger af bestemmelsen, blevet lempeligere. Endvidere er der nu i bestemmelsens stk. 2-4 fastsat bestemmelser om obligatorisk konfiskation. En særlig væsentlig ændring kom med lov nr. 363 af 24. maj 2005, hvorefter det blev muligt at konfiskere et køretøj, som ejes af lovovertræderen, men som ikke er anvendt i forbindelse med lovovertrædelsen.³⁸ Denne problemstilling skal behandles mere indgående nedenfor.

3.1.2. Konfiskation af et køretøj, der ikke er anvendt ved lovovertrædelsen

Ifølge § 133 a, stk. 1, 1. pkt. kan der ske konfiskation *af det ved overtrædelsen anvendte motor-drevne køretøj, hvortil der kræves kørekort*. Det klare udgangspunkt er således at det er det køretøj, der blev anvendt ved overtrædelsen, der konfiskeres.³⁹ Et udgangspunkt der stemmer godt overens med strl. § 75, stk. 2, nr. 1, der tidligere udgjorde hjemlen for konfiskation af biler i forbindelse med færdselslovsovertrædelser. Efter denne bestemmelse, er der adgang til konfiskation af en genstand, der har været *brugt eller bestemt til at bruges* ved en strafbar handling. Ved lov nr. 363 af 24. maj 2005 skete der dog en væsentlig ændring, idet det blev muligt at konfiskere et køretøj, som ejes af lovovertræderen, men som *ikke er anvendt* i forbindelse med lovovertrædelsen. Hjemlen hertil findes nu i fl. § 133 a, stk. 1, 2. pkt. og § 133 a, stk. 5.⁴⁰ Indsættelsen af disse bestemmelser var en del af flere tiltag, der skulle udvide adgangen til konfiskation af køretøjer og dermed øge brugen af konfiskation særligt i forbindelse med spirituskørsel.⁴¹ Det var ligeledes hensigten at forhindre adgang til omgåelse af konfiskationsreglerne. I dette tilfælde for eksempel ved at lovovertræderen

³⁶ Lovforslag nr. L 51: Forslag til ændring af færdselsloven, 17. januar 1991, s. 1194-1195, l. 100-107.

³⁷ Lovforslag nr. L 51: Forslag til ændring af færdselsloven, 17. januar 1991, s. 1195.

³⁸ RM 4/2000, kap. 26, s. 5.

³⁹ RM 4/2000, kap. 26, s. 5.

⁴⁰ RM 4/2000, kap. 26, s. 5.

⁴¹ Lovforslag nr. L 7, skriftlig fremsættelse af 23. februar 2005 ved daværende justitsminister Lene Espersen.

kører i en andens køretøj, således at overtrædelsen ikke foretages i *eget* køretøj.⁴² Såfremt lovovertræderen i en sådan situation kunne beholde sit eget køretøj, ville risikoen for yderligere lovovertrædelser følgelig ikke blive mindsket. Konfiskationens formål blev hermed styrket. Det skyldes, at man ved adgangen til konfiskation af et køretøj, der ikke har været anvendt ved lovovertrædelsen, kan forhindre at der sker yderligere overtrædelser af færdselsloven. Denne adgang til konfiskation af et køretøj, der reelt ingen tilknytning har til lovovertrædelsen, er et særligt karakteristika i fl. § 133 a.

Adgangen til denne form for konfiskation er muligvis effektiv, men hvis lovovertræderen ejer mere end ét køretøj er risikoen for yderligere færdselslovsovertrædelser, ud fra et præventivt synspunkt, ikke mindsket. Svaret på, hvad man kan stille op i tilfælde, hvor føreren ejer flere køretøjer, kan ikke udledes af bemærkningerne til lov nr. 363 af 24. maj 2005.⁴³ Af U 2009.1089 V fremgår dog følgende: ”Selvom køretøjerne ikke har været anvendt i forbindelse med de pådømte forhold, må det, henset til tiltaltes forstraffe og antallet af nu pådømte forhold, anses for påkrævet *for at forebygge yderligere overtrædelser af færdselsloven*, at der sker konfiskation af varebilerne - - - og - - -, der er indregistreret i tiltaltes navn. Konfiskation har hjemmel i fl. § 133 a, stk. 1”. Heraf kan det udledes, at hensynet til at forhindre yderligere overtrædelser af færdselsloven, i visse tilfælde, kan begrunde konfiskation af flere køretøjer hos samme ejer. For helhedsindtrykkets skyld skal det pointeres, at tiltalte tidligere var straffet 20 gange for kørsel i frakendelsestiden for i alt 35 kørsler, hvoraf de 10 var spirituskørsler (to afgørelser angik dog tillægsstraffe i henhold til strl. § 89) og der forelå således talrige forstraffe, der kan have været medvirkende til at begrunde konfiskation af *begge* køretøjer.

3.1.3. Konfiskation af køretøj, der ejes af tredjemand

Såfremt lovovertræderen ikke selv ejer det ved overtrædelsen anvendte køretøj, kan det pågældende køretøj, som udgangspunkt, ikke konfiskeres efter fl. § 133 a. Det skyldes, at det i strl. § 76, stk. 2 er bestemt, at genstandskonfiskation efter strl. § 75, stk. 2 og 3, kun kan ske hos den, der er *ansvarlig for lovovertrædelsen* og hos den, *på hvis vegne han har handlet*. Det følger dog af strl. § 77 a, stk. 1, 1. pkt. om præventiv konfiskation, at genstande som *på grund af deres beskaffenhed* i forbindelse med andre foreliggende omstændigheder må *befrygtes at ville blive brugt ved en strafbar handling*, kan konfiskeres, for så vidt det må anses for *påkrævet for at forebygge den strafbare handling*. Da straffelovens regler i medfør af fl. § 133 a, stk. 8 også gælder for færdselsloven, kan

⁴² Niels Waage: Spirituskørsel m.v., 5. udgave, 2007, s. 363.

⁴³ RM 4/2000, kap. 26, s. 5.

der med hjemmel i fl. § 133 a, jf. strl. § 77 a ske konfiskation af et køretøj uanset om der foreligger en forbrydelse og endelig uanset det ejerforhold, der knytter sig til køretøjet.⁴⁴

3.1.3.1. Domspraksis

U 2011.2458 Ø: Konfiskation af kærestes bil, jf. fl. § 133 a, jf. strl. § 77 a.

T havde gjort sig skyldig i to tilfælde af spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden. Den ene kørsel fandt sted i T's kærestes bil, hvor kæresten var med som passager. Der var tale om to tilfælde af 12. gangs spirituskørsel og 15. gangs kørsel i frakendelsestiden med en alkoholpromille over 2,00. To dommere stemte for at frifinde T for konfiskationspåstanden, idet de fandt at konfiskation af bilen ville være uproportionalt bebyrdende for kæresten. Den dissenterende dommer fandt at konfiskation, henset til T's gentagne overtrædelser af færdselsloven, måtte påkræves for at forebygge yderligere overtrædelser. Ved landsrettens behandling af sagen blev den af anklagemyndigheden nedlagte konfiskationspåstand taget til følge, idet det måtte befrygtes at T fortsat ville benytte sin kærestes bil til kørsel herunder også i spirituspåvirket tilstand, hvorfor konfiskation af bilen var påkrævet for at forebygge yderligere overtrædelser af færdselsloven. Ved afgørelsen blev kærestens viden om T's anvendelse af køretøjet tillagt vægt.

Denne afgørelse er ledende på sit område. Den illustrerer hvilke hensyn, der vægtes for og imod konfiskation hos tredjemand. Hensynet til tredjemand må i denne forbindelse vige for hensynet til at forebygge yderligere overtrædelser af færdselsloven. Flertallet i byretten fandt det *uproportionalt bebyrdende* for kæresten, at konfiskere bilen. Der skal derfor knyttes en kommentar til afgørelsens proportionalitet og proportionalitet generelt i forbindelse med konfiskation hos tredje- mand.

Proportionalitetsprincippet tilsiger blandt andet, at et indgreb over for en borger skal være fulgt af en saglig begrundelse for indgrebet. Dette indgreb skal være nødvendigt og endvidere er der et krav om forholdsmæssighed, hvorefter et indgreb skal stå i rimeligt forhold til det mål, der forfølges.⁴⁵ Konfiskationen af kærestens bil er begrundet i hensynet til at forebygge yderligere overtrædelser af færdselsloven. Dette hensyn må karakteriseres som sagligt, henset til T's gentagne overtrædelser af færdselsloven, hvoraf flere af overtrædelserne er begået i så spirituspåvirket tilstand, at T's alkoholpromille har været over 2,00. Landsretten finder endvidere konfiskationen påkrævet. Dette sidestilles med, at konfiskationen findes nødvendig som led i forebyggelsen af yderligere lov-

⁴⁴ RM 4/2000, kap. 26, s. 5.

⁴⁵ Jens Garde m.fl.: Forvaltningsret – Almindelige emner, 5. udgave, 2. oplag, 2009, s. 264.

overtrædelser. Målet er at afskære T's adgang til et køretøj for på den måde at forhindre T i at begå flere overtrædelser af færdselsloven. Konfiskationen får den konsekvens, at T ikke har direkte adgang til et køretøj og på baggrund heraf heller ikke har mulighed for at forbryde sig mod færdselsloven. Det må således endelig konkluderes, at konfiskation af kærestens bil i dette tilfælde står i rimeligt forhold til målet og det findes således, at afgørelsen er proportional.

Det er Rigsadvokatens opfattelse, at det i sager hvor det ved lovovertrædelser anvendte køretøj ejes af tredjemand, må bero på en konkret vurdering, om der skal nedlægges konfiskationspåstand efter fl. § 133 a, stk. 1-4, jf. strl. § 77 a. I forbindelse med denne vurdering skal følgende tillægges vægt: I hvilket omfang den tiltalte har anvendt køretøjet til færdselslovsovertrædelser, om tredjemand er klar over og har accepteret, at tiltalte anvender køretøjet og om tiltalte fortsat vil have mulighed for at råde over køretøjet.⁴⁶ Det skal her pointeres, at det i forbindelse med landsrettens behandling af sagen blev tillagt vægt, at kæresten havde været passager i bilen i forbindelse med overtrædelser. Dette uagtet, at hun vidste at T var frakendt førerretten og at T ligeledes var spirituspåvirket. At kæresten alligevel lader T køre må sidestilles med en accept af, at denne anvender køretøjet. Hvorvidt afgørelsen udfald, for så vidt angår konfiskationspåstanden, havde været anderledes, hvis kæresten ikke havde viden om de ovennævnte forhold, er endnu uafklaret i praksis. Dog er der ingen tvivl om, at hensynet til at forebygge yderligere overtrædelser af færdselsloven altid vil være tungtvejende.

⁴⁶ RM 4/2000, kap. 26, s. 6.

4. KONKLUSION

Konfiskation er formelt ikke en straf, men en anden retsfølge af den strafbare handling. Der er flere særpræg, der adskiller konfiskation fra straf. Herunder adgangen til at konfiskere også efter den konfiskationsansvarlige er afgået ved døden. Retsvirkningerne af konfiskation træder i kraft ved konfiskationsdommen, hvor ejendomsretten overgår til staten. I nærværende fremstilling har der været fokus på konfiskationsformerne: Udbyttekonfiskation og genstandskonfiskation. Udbyttekonfiskation er hjemlet i straffelovens § 75, stk. 1, der i øvrigt er grundlag for en almindelig adgang til konfiskation. Udbyttekonfiskation er relevant, hvor ingen har et retmæssigt krav på udbyttet. Derfor vil udbyttekonfiskation ikke være relevant ved for eksempel tyveri. Her konfiskeres udbyttet ikke, men leveres tilbage til rette ejer. Det er det direkte udbytte ved den strafbare handling, der er genstand for konfiskation. Det vil ofte ikke være muligt at foretage konfiskation heraf og der kan i stedet efter straffelovens § 75, stk. 1, 2. pkt. konfiskeres et beløb, der svarer til det indvundne udbytte. Genstandskonfiskation er hjemlet i straffelovens § 75, stk. 2, nr. 1-3. Genstandskonfiskation er begrænset til tilfælde hvor særlige omstændigheder taler derfor. Bestemmelsen danner blandt andet grundlag for konfiskation af genstande, der er brugt ved den strafbare handling. En sådan genstand kunne for eksempel være et mordvåben. Som alternativ til genstandskonfiskation er der i straffelovens § 75, stk. 3 adgang til værdikonfiskation, hvor et beløb svarende til genstandens værdi konfiskeres. Straffelovens § 75, stk. 2, nr. 1 udgjorde tidligere hjemmel for konfiskation af biler i forbindelse med færdselsforseelser som spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden. Siden 1991 har hjemlen været i færdselslovens § 133 a. Formålet med indførelsen af bestemmelsen var, at ændre praksis således at adgangen til konfiskation ville blive benyttet i videre omfang. Der er foretaget flere ændringer af bestemmelsen siden 2005. Blandt andet er der nu adgang til at konfiskere et køretøj, der ejes af lovovertræderen, men som ikke er anvendt ved lovovertrædelsen. Adgangen til konfiskation af flere køretøjer i samme tilfælde illustreres af U 2009.1089 V. Endvidere er der efter bestemmelsen adgang til at konfiskere et køretøj, der ikke ejes af lovovertræderen, men af tredjemand. Det skyldes, at konfiskation kan være påkrævet for at forebygge yderligere overtrædelser af færdselsloven. Det konkluderes således, at der er adgang til at konfiskere et køretøj uanset det dertil knyttede ejerforhold. Dette illustreres af U 2011.2458 Ø, hvor der skete konfiskation af T's kærestes bil, jf. færdselslovens § 133 a, jf. straffelovens § 77 a.

Litteraturfortegnelse

Litteratur

- Bo von Eyben: *Juridisk Ordbog*, 13. udgave, 1. oplag, 2008.
- Gorm Toftegaard Nielsen: *Strafferet 2 – Sanktionerne*, 3. udgave, 1. oplag, 2009.
- Jens Garde, Jørgen Albæk Jensen, Orla Friis Jensen, Helle Bødker Madsen og Karsten Revsbech: *Forvaltningsret – Almindelige emner*, 5. udgave, 2. oplag, 2009.
- Niels Waage: *Spritkørsel - sager om spiritus- og promillekørsel*, 3. udgave, 2. oplag, 2002.
- Niels Waage: *Spirituskørsel m.v.*, 5. udgave, 2007.
- Vagn Greve: *Færdselsstrafferet*, 3. udgave, 2001.
- Vagn Greve, Asbjørn Jensen, Gorm Toftegaard Nielsen: *Kommenteret straffelov – Almindelig del*, 9. udgave, 2. oplag, 2005.

Betænkninger, domme, forkortelser m.v.

- Betænkning nr. 355/1964 om konfiskation.
- Betænkning nr. 1448/2004 om sanktioner for spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden.
- U 2009.1089 V: Om konfiskation af flere køretøjer, der ikke har været anvendt ved overtrædelsen, men som ejes af lovovertræderen.
- U 2011.2458 Ø: Om konfiskation af kærestes bil efter fl. § 133 a, jf. strl. § 77 a.
- RM 2000/4 om sanktionspåstande m.v. i færdselssager, kap. 26 om konfiskation.
- Lovforslag nr. L 51 af 17. januar 1991, forslag til lov om ændring af færdselsloven (generhvervelse af førerret og konfiskation af motorkøretøjer).
- Strl.: Straffeloven
- Fl.: Færdselsloven
- RPL: Retsplejeloven